

## લખવાનું મન થયું કારણ કે...

—વીકલ વ્યંકટેશ કામત

—અનુવાદ : અરુણા જાડેજા

..૦૧..

‘પર્યાવરણનું સંતુલન જાળવનારી ‘શ્રેષ્ઠ હોટેલ’ માટેનો એક ઓર ગૌરવપ્રદ પુરસ્કાર મને મળ્યો. જે લઈને ‘ઓર્કીડ’માંના મારા રીઝર્વ્ડ સ્વીટમાં હું પાછો ફર્યો. સાંજનો એ સમારંભ, હાથમાંનો આ ચન્દ્રક, ઉપસ્થિત મહાનુભાવોએ ‘ઓર્કીડ’ માટે ઉદ્દગારેલા એ ગૌરવભર્યા બોલ ! આ બધું જ મને સ્વપ્ન સમું લાગતું હતું. ‘ઓર્કીડ’ને મળેલાં બીજાં માન-અકરામ સાથે આ નવો ચન્દ્રક મુક્યો. હવે મારી જાતને ચુંટી ભરી જોવાની જરુર રહી નહોતી.

એક સાવ સામાન્ય ઉપહારગૃહવાળાથી માંડીને ‘ઓર્કીડ’ જેવી અસામાન્ય ફાઈવ સ્ટાર હોટેલ સુધીનો મારો આ પ્રવાસ સાચે જ પુરો થયો હતો. આ સ્વપ્ન નહોતું, આ તો હતી સ્વપ્નપુર્તી !

આ સપનું આવ્યે ત્રીસેક વરસ થઈ ગયાં. ૧૯૭૨ની સાલમાં હું અમારી કામત ગ્રુપની ‘સમ્રાટ’ હોટેલનો વહીવટ ચલાવતો હતો ત્યારે ‘સમ્રાટ’માં આવેલા અમારા એક વડીલ મુરબ્બી શ્રી રાવસાહેબ ગોગટેએ કહ્યું, ‘અલ્યા વીકલ, આજકાલ ઓબેરોય શેરેટોનનું બાંધકામ ચાલુ છે ને ત્યાં રાયબહાદુર ઓબેરોય જાતે આવ્યા છે.’

આગલોપાછલો કશો વીચાર કર્યા વીના મેં તો ચઢવ્યાં ચંપલ ને જઈ ચડ્યો ‘ઓબેરોય’ની સાઈટ પર, રાયબહાદુર સાથે મારે કોઈ ઓળખાણ-પાળખાણ નહોતી. જો કે ઓળખાણ સાથે મારે કોઈ લેવાદેવા નહોતી. હા, લેવાદેવા એટલી જ કે જે ક્ષેત્રમાં હું નવા નીશાળીયા તરીકે મથામણ કરતો હતો એ ક્ષેત્રના એ બેતાજ બાદશાહ હતા. મારે તો એમને જ મળવું હતું. પગમાં કોલહાપુરી ચંપલ, સીધોસાદો ને કંઈક અણઘડ એવો મારો વેશ. એથી ચોકીદારે મને રોક્યો.

‘એય... ઉધર નહીં જાનેકા. ઉપર બડા સા’બ બૈઠા હૈ.’

‘હું ‘બડા સા’બ’ને જ મળવા આવ્યો છું.’

રાયબહાદુર ઓબેરોયની સામે જઈને ઉભો રહ્યો. એમને પ્રણામ કર્યા. એમણે પુછ્યું, ‘તુમ કંત્રાટદાર હૈ

?’

મેં કહ્યું, ‘નો સર, મૈં હોટેલવાલા હું.’

‘હોટેલનો માલીક ?’ એમની આંમાં અચરજ હતું, થોડો અવીશ્વાસ પણ : ‘વીસ-એકવીસ વરસનો આ છોકરડો ને તે વળી હોટેલનો માલીક ?’

‘કીધર હૈ તુમહારા હોટેલ ?’

‘અહીયાં જ ! ચર્ચગેટ સ્ટેશનની નજીકમાં.’

‘અચ્છા ! ક્યા નામ હૈ તુમહારી હોટેલ કા ?’

‘સમ્રાટ’, સર ! ફુલ્લી એરકન્ડીશન્ડ હોટેલ છે. બમ્બઈ મેં પહેલી બાર !’

મારા અવાજમાં અભીમાન છલકાતું હતું. રાયબહાદુર મુંઝવણમાં પડ્યા.

‘વોટ ડુ યુ મીન બાય ફુલ્લી એર કન્ડીશન્ડ ?’

હોટેલમાંનો એકાદો નાનકડો ભાગ બંધ કરીને એર કન્ડીશન મશીન કઈ રીતે ગોઠવવામાં આવે છે એ બધું મેં એમને વીગતે સમજાવ્યું. એટલે બધું સમજાયું હોય તેમ હકારમાં માથું હલાવ્યું ને એમણે કહ્યું,

‘ઓહ.... યુ મીન, યુ હેવ અ રેસ્તોરાં !’

ત્યાં સુધી હોટેલ અને રેસ્તોરન્ટ વચ્ચેનો તફાવતેય હું જાણતો નહોતો. અને મોટા લોકો ‘રેસ્તોરન્ટને રેસ્તોરાં કહે છે એનીયે મને ખબર નહોતી !

મેંય માથું હલાવીને કહ્યું,

‘યસ, સર !’

‘કયા બનના ચાહતે હો ?’

એમની આંખમાં આંખ નાંખીને મેં કહ્યું,

‘આપસે ભી બડા હોટેલીયર બનના ચાહતા હું.’

‘હાં, હાં, ક્યોં નહીં ? જરુર બન સકતે હો.’

એ વખતે હું જે કંઈ બોલી ગયો એમાં કોઈને કદાચ ઉદ્ધતાઈ કે દોઢહાપણ જોવા મળે; પણ સાચું પુછો તો એ મારું સપનું હતું અને મેં કોઈ પણ જાતની શરમ રાખ્યા વીના મારી આદર્શમુર્તિને એ કહી સંભળાવ્યું. એટલું જ !

આજે વીશ્વની ‘બેસ્ટ ઈકોટેલ’ – પર્યાવરણના ક્ષેત્રમાં વીશીષ્ટ યોગદાન આપવા બદલ, વીશ્વમાં સૌથી વધુ પુરસ્કારો પ્રાપ્ત કરનારી હોટેલ તરીકે ‘ઓર્કોડ’ની વાહવાહ બોલાય છે. ખાસ તો એ કહેવાનું કે ‘ઓર્કોડ’ પુરેપુરી બંધાઈ ગયા બાદ સૌથી પહેલો પત્ર મેં રાવસાહેબ ઓબેરોયને લખ્યો. પોતે તો આવી શક્યા નહીં; પણ મારા આમંત્રણને માન આપીને એમના દીકરા વીકી ઓબેરોય ‘ઓર્કોડ’માં આવ્યા. મારી પ્રશંસા કરતાં એમણે કહ્યું, ‘યુ આર અ શ્રેટ ટુ અસ.’

મેં એમનો હાથ મારા હાથમાં લેતાં કહ્યું, ‘નો સર ! આઈ એમ યોર ફેલોઅર.’

ત્યાર બાદ રાયબહાદુર ઓબેરોયે પત્ર લખીને મને શાબાશી આપી, ‘મારી જીન્દગીમાં હું કેટલાયે લોકોને ભુલી ગયો; પણ તને ક્યારેય ભુલ્યો નથી. મારી જ પ્રોપર્ટી પર આવીને, મારી સામે જ ઉભા રહીને, મારાથીયે મોટા થવાની તારી ઝંખના તેં વ્યક્ત કરી. જીન્દગીમાં તારા જેવો ક્યારેય કોઈને જોયો નથી.’

રાયબહાદુરના એ શબ્દો મને યાદ આવ્યા. ‘ઓર્કોડ’ને મળેલા પુરસ્કારો ફરી ફરીને જોતો રહ્યો. ત્રીસ વરસ પહેલાં જે વાત મને અશક્યવત્ લાગતી હતી તે આજે સાચી થઈ હતી, જે હું હજીય માની શકતો નથી.

હું ઉભો થયો ને ‘ઓર્કોડ’ની અગાશી પર આવેલી રેસ્તોરાંમાં ગયો. અહીંથી એરપોર્ટનું વીહંગમ દૃશ્ય દેખાય છે. મીનીટે મીનીટે આકાશમાં ઉડાન ભરતું વીમાન, મને થઈ આવ્યું, માણસનું પણ આવું જ હોવું જોઈએ.

પાંખ ફેલાવીને આકાશને બાથમાં લેવાની વૃત્તિ અને ધગશ જો હોય તો તમે કંઈ પણ કરી શકો છો. હા, હા, કંઈ પણ !

ખાસ તો આપણે બધાએ જ ધ્યાનમાં રાખવા જેવી વાત એ છે કે આપણી પાસે બુદ્ધિ છે, શીક્ષણ છે, મહેનત કરવાની તૈયારી પણ છે. તો પછી આપણે બીઝનેસના ક્ષેત્રમાં વધુ ને વધુ યશ મેળવવો જોઈએ.

મારા જેવો એક સામાન્ય અદનો છોકરડો જો એ કરી શકતો હોય તો બીજા કોઈને સફળ થવામાં શો વાંધો આવે ? હા, આટલાં વર્ષોના મારા અનુભવો પરથી હું તમને સફળ થવાની એક ગુરુચાવી ચોક્કસ આપી શકું. યશસ્વી થવા માટે આપણી પાસે ત્રણ બાબત હોવી જરૂરી છે : ‘ડિટરમીનેશન’, ‘ડેડીકેશન’ અને ‘ડીસીપ્લીન’. આ ત્રણ ‘ડી’ને ચોથી ‘ડેસ્ટીની’નો જો સાથ મળી જાય તો તો પછી કોઈ જ વાત અશક્ય નથી.

આપણા સહુમાં એક હીરો છુપાયેલો જ છે; પણ એને પાસા પાડવાની જવાબદારી તો આપણી જ રહે છે.

હું બેચેન થઈ ઉઠ્યો, અતીશય બેચેન. પોતાનાં સપનાં પુરાં થાય એટલે કોઈ દાન-ધરમ કરે, કોઈ મંદીર બાંધે, કોઈ કોઈ શાળા-કોલેજ-હોસ્પિટલ બાંધે; પણ આજે મને એમ થાય છે કે મારા અનુભવોમાંથી ફાયદો ઉઠાવીને આવા બેચાર નહીં; પણ ચારસો વીકલ કામત તૈયાર થઈ શકે. આમેય કોઈ શાણા માણસે કહ્યું છે ને કે : ‘આગલો ખાય ઠેસ ને પાછલો ખાય ડહાપણ.’ તો પછી પાછળવાળા માટે આપણે શા માટે રસ્તો તૈયાર ન કરવો ?

હું સ્વીટમાં પાછો આવ્યો. લખવા માટે ટેબલ સામે ગોઠવાયો ને વીચારોને ગોઠવવા લાગ્યો. મારી નજર સામે પહેલા જ શબ્દો સ્પષ્ટપણે તરવરી આવ્યા :

પ્રીય ગુજરાતી વાચકો,

લખવાનું મન થયું કારણ કે....

—વીકલ વ્યંકટેશ કામત

—અનુવાદ : અરુણા જાડેજા

લેખકના પુસ્તક ‘ઈડલી, ઓર્કોડ અને મનોબળ’ (પ્રકાશક : મીડીયા પબ્લીકેશન, 103-4, મંગલમુર્તી, કાળવા ચોક, જુનાગઢ - 362 001 ફોન : 0285-265 0505, 98985 12121, 98244 80643

eMail : [media.publication@gmail.com](mailto:media.publication@gmail.com) પૃષ્ઠ : 160, કીમત : રુપીયા 160, બીજી આવૃત્તી)માંથી

અરુણાબહેન જાડેજાની પરવાનગીથી સાભાર... ..ઉત્તમ ગજ્જર..



એ પુસ્તકનું પહેલું પ્રકરણ તમે ઉપર વાંચ્યું. હવે નીચે વાંચો એ જ પુસ્તકનું છેલ્લું ઉપમું પ્રકરણ..

..૩૫..

## મનોબળ

આજે હું જે કાંઈ છું કે જે મને દેખાઈ રહ્યું છે કે જે કાંઈ દેખાશે એ એવું જ છે, એવું જ હોવું જોઈએ કે એવું જ હશે એવું તો છાતી ઠોકીને કોણ કહી શકે ?

થોડાં વર્ષો પહેલાં જો કોઈએ મને કહ્યું હોત તો આ વાતને હું પડકાર તરીકે ઝીલી લેત. પણ મારા જીવનની એક અત્યંત મહત્ત્વની ઘટનાએ મને પુરેપુરો બદલી નાખ્યો. તે એટલે સુધી કે 'ઈડલી, ઓર્કીડ અને હું' માંથી આ પુસ્તક થઈ ગયું 'ઈડલી, ઓર્કીડ અને મનોબળ'.

અંગ્રેજી ભાષામાં બે અર્થોવાળા અમુક શબ્દોનો પ્રયોગ કેટલીય વાર ખુબ સ્વાભાવીક રીતે કરવામાં આવે છે. જેમ કે 'સંસ્કૃતી' શબ્દને 'કલ્ચર' કહીને કામ ચાલી જાય. એવી જ રીતે 'વીલ પાવર' શબ્દ 'મનોબળ' અને 'ઈચ્છાશક્તી' બન્ને માટે વપરાય છે. પરન્તુ આપણો ભારતીય વાચક આ બન્ને શબ્દો વચ્ચેનો સુક્ષ્મભેદ ખુબ સારી રીતે પારખી જાણે છે. અને તેથી જ મેં 'મનોબળ' શબ્દ પસંદ કર્યો. કારણ કે 'ઈચ્છાશક્તી'માં મને જરા દમ કમ લાગ્યો. આ સન્દર્ભે એક ઘટના હું આપની સામે રજુ કરું.

રાતના લગભગ પોણા નવ થયા હતા. બાપુજી હોસ્પિટલમાં હતા, આઈ.સી.યુ.માં. ઓપરેશનમાં લઈ જતાં પહેલાં ડોક્ટરે એમને તપાસ્યા. આંખને ઈશારે મને એક બાજુ બોલાવીને કહ્યું, 'હવે આમની પાસે વધારે સમય નથી. આજની રાત પણ માંડ નીકળે એમ છે. હવે ઓપરેશનથીયે કંઈ વળે તેમ નથી. સગાંવહાલાંને બોલાવવા હોય તો બોલાવી લો..'

'...લોહી બંધ થવાનું નામ જ નથી લેતું. કેન્સરને લીધે લીવર પણ ખલાસ થઈ ગયું છે. કોઈ આશા નથી.' લોહી ભરેલી ટ્રે તરફ નજર નાંખતાં ડોક્ટરે કહ્યું.

નીશ્ચેત પડેલા બાપુ સામે મેં જોયું. એટલામાં જ એમનો હાથ હલ્યો. હું ઝટ દોડીને એમની પાસે ગયો. માંડ માંડ એ બોલ્યા, 'ડોક્ટરની વાત સાંભળીશ નહીં. તારી હોટેલ ખુલે તે પહેલાં હું કંઈ મરવાનો નથી. ફીકર નહીં કર.'

મેં એમને કહ્યું, 'આપ આરામ કરો. હોટેલની ચીંતા નહીં કરો.'

બીજે દીવસે એક ઓપરેશન થયું. એમને બહુ પીડા થઈ. પછી એમણે કહેલું પણ, 'આટલી બધી પીડા થશે એ મેં જાણ્યું નહોતું.'

હોટેલનું ઉદ્ઘાટન થયું. ૨૧ રુમવાળી એ હોટેલ ધીમે ધીમે વધતી ગઈ ને એના ૨૫૦ રુમ થયા. આગળ જતાં એમની એ જીવલેણ બીમારી હું ભુલી ગયો. અમેરીકામાં બેચાર હોટેલ ખોલીને ફરી પાછો એમના આશીર્વાદ લેવા ગયો તો એમનો પહેલો સવાલ હતો, 'આ વખતે ભારતમાં કેટલું રોકાવાનો છે ?'

મેં કહ્યું કે, 'એકાદ-બે મહીના; પણ તમે કહો તો હું નહીં જાઉં.' એમણે કહ્યું કે મને ઠીક છે.

બેદીવસ તો વીત્યા. ત્રીજે દીવસે સવારે સાતમાં પાંચ મીનીટ બાકી હતી ને એમનો ફોન આવ્યો, ‘વીકલ, જલદી આવી જા.’

હું પાંચ મીનીટમાં એમની પાસે પહોંચી ગયો. એમની પાંગથે બેઠો. એમણે ધીરેથી સાવ સહજપણે મને કહ્યું, ‘બસ, હવે બેએક કલાકમાં હું પ્રાણત્યાગ કરીશ.’ મને કાપો તો લોહી નહીં નીકળે ! પછી એમણે એમની બેત્રણ ઈચ્છા વ્યક્ત કરી ને તે પુરી કરવાનો મને આદેશ આપ્યો. પછી અતીશય લાચારીથી મને કહ્યું કે, ‘મને ન તો હોસ્પીટલ લઈ જશો; ન તો સોયનાં એ ઘોંચપરોણા.’

હું ચુપચાપ એમની પાસે બેઠો. મારી બા એક કુશળ નર્સની જેમ એમની સારવાર કરી રહી હતી. એને બોલાવીને કહ્યું, ‘પરમ દીવસે તે જે સાડી પહેરી હતી, એ તને બહુ શોભતી હતી.’ પછી એમણે પેલી બેએક વાત ફરીથી કહી.

થોડી વાર પછી એમની આંખની કીકીનો રંગ બદલાવા લાગ્યો. પોતાના હાથને ટેકે તેઓ ફરી સુઈ ગયા. એમની એ દયનીય સ્થિતિ અમારાથી જોવાતી નહોતી. મેં બાને પુછ્યું, ‘હવે શું કરીશું ?’ અમને ખબર હતી કે એમને હોસ્પીટલ જવું નહોતું; પણ નાઈલાજે મેં બાને કહ્યું, ‘હોસ્પીટલે તો જવું જ પડશે.’

અમે તરત જ એમ્બ્યુલન્સ બોલાવી ને હોસ્પીટલ પહોંચી ગયા. ડોક્ટર રાહ જોતા ઉભા જ હતા. એમણે જોતાંવેત જ કહ્યું, ‘બહુ મોડું થઈ ગયું. કોઈ આશા નથી.’ તોય એમને આઈ.સી.યુ.માં લઈ ગયા. પણ ત્યાં જગ્યા નહોતી. નર્સે પણ જોતાં જ કહ્યું, ‘શા માટે હવે ? કશું જ નથી હવે.’

“તો ? બાને બોલાવી લાવું ?” મેં પુછ્યું.

“બોલાવી લો.” એણે તોછડાઈથી કહ્યું.

હું બાને અંદર બોલાવી લાવ્યો. મેં એને કહ્યું કે હાલત બહુ નાજુક છે. અમે બન્ને એમની પાસે ગયાં. મેં એમના કાનમાં કહ્યું, “બાપુજી, બા આવી છે.”

અને કમાલ તો જુઓ ! સ્ટ્રેચર સાથે બંધાયેલા બે હાથ પહેલાં તો નમસ્કાર માટે અને પછી આશીર્વાદ આપતા હોય તેમ ઉપર ઉઠ્યા અને પછી ધબ દેતાક નીચે પડ્યા. બધું પુરું.

માણસના મનમાં સંઘરાયેલા મનોબળનું કેવું અદ્વિતીય ઉદાહરણ ! જ્યારે એ કોમામાં હતા ત્યારે શરીરના માધ્યમથી પોતાના મનની એટલે કે આત્માની વાત મને કહી સંભળાવી કે ‘હું મરવાનો નથી’ અને પોતાનાં બધાં કર્તવ્યોમાંથી મુક્ત થતાં જ, પોતાના સાનભાનમાં, મૃત્યુના બે કલાક પહેલાં જ કહી દીધું કે એનો સમય આવી ગયો છે. પોતાના આત્માને બધાં બંધનોથી આઝાદ કરવાનો સંકલ્પ કરી લીધો. હોસ્પીટલે જવું નહોતું તો પોતાના શરીરને અંદર રુમમાં પણ જવા દીધું નહીં કે ન તો કોઈ ડોક્ટર એમના શરીરને સોય ભોંકી શક્યો.

**અનુવાદ આપનાર અરુણાબહેનનો સંપર્ક :**

એ-1, સરગમ ફ્લેટ્સ, ઈશ્વરભુવન રોડ, નવરંગપુરા, અમદાવાદ -380 014

ફોન : 079-2644 9691 ઈ-મેઈલ : [arunaj50@yahoo.com](mailto:arunaj50@yahoo.com)



## પુસ્તક વીશે

કેટલાં પુસ્તકોની પંદર લાખ નકલો ખપી હશે ? આ પુસ્તકના મરાઠી, ગુજરાતી, હીન્દી, અંગ્રેજી, કન્નડ અને ઉડીયા ભાષામાં અનુવાદો થયા છે. બધે તે ‘બેસ્ટ સેલર’ તરીકે પંકાયું. એની કુલ નકલો પંદર લાખથીયે વધારે ખપી કહેવાય છે. આપણે ઈચ્છીએ કે ગુજરાતીમાં આવાં ઘણાં અનુવાદીત પુસ્તકો અરુણાબહેન આપણને આપતા રહે.. –ઉત્તમ ગજ્જર

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ – વર્ષ : નવમું – અંક : 296 – May 18, 2014

‘ઉંઝાજોડણી’માં અને ‘આકૃતી’ ફોન્ટમાં અક્ષરાંકન : ઉત્તમ ગજ્જર [uttamgajjar@gmail.com](mailto:uttamgajjar@gmail.com)

@ @ @ @ @

નવ વરસથી ચાલતી આ ‘સ.મ.’ની ‘સુ-વાચનયાત્રા’માં આજે આ 296મી રચના મોકલાઈ રહી છે.. એની સઘળી

રચનાઓની અગીયાર ‘ઈબુક્સ’ થઈ છે અને તે સઘળી મફત ડાઉનલોડ કરવા અમારી વેબસાઈટ

<http://gujaratilexicon.com/ebooks/> પર, સાથેસાથે <http://www.ekatrafoundation.org/books/>

પર અને <http://aksharnaad.com/downloads/> પર પણ મુકાઈ ગઈ છે જે આપ સૌ જાણો છો.

હવે એમાંથી 80 જેટલી ‘સ.મ.’ તો ‘કાવ્ય-ગઝલો’ની મુકાઈ ! જેમાં ગઝલો, સોનેટ, ગીતો, મુક્તકો, અછાંદસ,

હાઈકુ રચનાઓનું ભારોભાર વૈવીધ્ય છે. ગઝલરસીયા વાચકોના આગ્રહને વશ, અમે બીજી બે ઈબુક્સ

‘ગઝલ-કાવ્યસૃષ્ટી’ના નામે બનાવી, તે બન્ને ઈબુક્સ હવે ફ્રી ડાઉનલોડ થઈ શકે તે માટે : પહેલી બુક

[http://gujaratilexicon.com/upload/ebooks/Gazal\\_Kavya\\_Collection\\_Of\\_SeM\\_Part1.pdf](http://gujaratilexicon.com/upload/ebooks/Gazal_Kavya_Collection_Of_SeM_Part1.pdf) લીંક પર અને બીજી બુક

[http://gujaratilexicon.com/upload/ebooks/Gazal\\_Kavya\\_Collection\\_Of\\_SeM\\_Part2.pdf](http://gujaratilexicon.com/upload/ebooks/Gazal_Kavya_Collection_Of_SeM_Part2.pdf) લીંક પર મુકી છે.. ક્લીક

કરશો કે તરત જ બુક ડાઉનલોડ થવા માંડશે અને તે પછી તેને, તમે ચાહો તે સ્થળે સેવ કરી, તેમાંની સમર્થ

કવીઓની હજારેક જેટલી રચનાઓ માણી શકશો.. ડાઉનલોડ ને સેવનો વીધી ન ફાવે તો મને લખજો.

બન્ને બુક્સ હું તમને મોકલી આપીશ.

..ઉત્તમ.મધુ ગજ્જર.. [uttamgajjar@gmail.com](mailto:uttamgajjar@gmail.com)

@ @ @ @ @

More than 2,94,88,000 Gujarati Language lovers have visited

<http://www.gujaratilexicon.com>

More than 29,50,000 have visited Digital Bhagwadgomandal

<http://www.bhagwadgomandal.com>

More than 6,32,000 have visited LokKosh

<http://lokkosh.gujaratilexicon.com>

@ @ @ @ @